

Yargıtay Uygulamasında Avukatın Vekaletten Azlinde Haklı Nedenler

Av. Ahmet Can AŞIK

I. Giriş

Vekalet sözleşmesi 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 502. maddesinde "*Vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir.*" şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım uyarınca vekil, müvekkilin fayda ve iradesine uygun bir sonuca yönelen bir işi görmeyi, zaman kaydı olmaksızın ve nispeten bağımsız olarak yapma borcunu, sonucun elde edilememesi rizikosunu vekil edene ait olarak yapmakla yükümlüdür.¹

Aynı kanunun 506. maddesinde vekilin özen sorumluluğu işaret edilirken "*basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır.*" denerek vekilin sorumluluğunun ağırlaştırılmış objektif özen yükümlülüğü kapsamında olduğu işaret edilmiştir.

Avukatlık sözleşmesi ise avukat vasfını kazanmış meslek mensuplarının uyuşmazlıkların çözümünde kamusal nitelikli hizmetin ücret karşılığı sunulduğu tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme tipidir.² Kamusal nitelikli bir hizmet olması ve işin hassasiyeti nazara alındığında doktrinde ve uygulamada geniş anlamda avukatın özen yükümlülüğünün daha kapsamlı olduğu ifade edilmiştir.³

Uygulamada sıklıkla bu yükümlülüğün ihlal edilip edilmediği tartışmalı olan hallerde vekilin azli gündeme gelmektedir. Avukatlık Kanunu madde 174 "*Avukatın azli halinde ücretin tamamı verilir. Şu kadar ki, avukat kusur veya ihmalden dolayı azledilmiş ise ücretin ödenmesi gerekmez.*" hükmünde olup azlin dayandığı sebebin nitelendirilmesi kanuni ve akdi vekalet ücreti borçları açısından büyük ehemmiyet taşımaktadır. Nitekim Yargıtay uygulamasına göre haklı azil halinde ancak azil tarihi itibarıyla sonuçlanıp, kesinleşen işlerden dolayı vekalet ücreti talep edilebilir⁴. Bu noktada kusur ve zararı nazara alan Yargıtay uygulaması da bulunsa da çalışmamızın odağının dağılmaması adına bu hususa girmemekteyiz. Çalışmamızda genel olarak Yargıtay uygulamasında haklı azil sebepleri ve bu sebeplerin değerlendirilme metodu ele alınacaktır.

II. Genel Hatlarıyla Azil

Azil vekalet ilişkisini sona erdiren bir irade beyanı olup bozucu yenilik doğuran bir haktır. Bunun sonucu olarak şarta bağlanılamaz ya da hak kullanıldıktan sonra dönülemez. Fakat tarafların anlaşmasıyla hakkın hüküm ve sonuç doğurması önlenebilir.⁵

Yargıtay uygulamasında azlin haklılığını belirli kıstaslarla değerlendirmektedir. Bunlara genel olarak değinmek gerekirse; ilk olarak azle dayanak sebep gerek objektif gerekse subjektif açıdan belirli bir ağırlıkta olmalıdır. İkinci olarak bu ağırlığa ulaşmış vakıanın üzerinden uzun

¹Haluk Tandoğan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. II, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, İstanbul 1987; s. 356

²M. Kemal Oğuzman/M. Turgut Öz, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, 4. Baskı, İstanbul 2005, s. 44.

³Semih Güler, Avukatlık Sözleşmesi ve Ücreti, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s.79

⁴Bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E: 2014/16879 K: 2015/15258 K.T.: 13.05.2015

⁵Atilla Özen, Avukatlık Hukuku, Legal Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2017, s. 369

süre geçmemiş olması gerekmektedir. Bu noktada üzerinden uzun süre geçmesine ve bu süreçte vekalet ilişkisinin sürmesine karşın eski bir vakiya dayanarak azlin gerçekleştirilmesi hakkın kötüye kullanılması kapsamında değerlendirilebilecektir. Üçüncü olarak bu yaşanan vakıa neticesinde taraflar arasındaki güven ilişkisi ciddi manada sarsılmış olmalıdır. Dördüncü olarak vekil edenin azilden başka çaresinin kalmamış olması gerekmektedir.

III. Yargıtay Uygulamasında Haklı Sebep

Belirtmek gerekir ki yukarıda Yargıtay'ın farklı içtihatlarında koymuş oldukları kıstaslar üzerinden her somut olaya göre değişen sübjektif kriterler de nazara alınarak farklı değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte emsal uygulama açısından Yargıtay'ın azil için haklı sebep olarak gördüğü kararlardan örnekleri ele almak yol gösterici olacaktır.

a. Menfaat Çatışması

Yukarıda ana hatlarıyla değindiğimiz özen ev sadakat borcu gereği her avukat müvekkilinin yararına olacak davranışlarda bulunmak, ona zarar verecek davranışlardan kaçınmak zorundadır.

Sadakat borcunun gereği olarak işin reddi gerekeceği hal ise Avukatlık Kanunu'nun 38. maddesinde "*aynı işte menfaati zıt bir tarafa avukatlık etmiş veya mütalaa vermiş olursa*" teklifi reddetmek zorunda olduğu hükmüyle düzenlenmiştir. Aynı doğrultuda Avukatlık Meslek Kurallarının 36. maddesinde "*Bir anlaşmazlıkta taraflardan birine hukuki yardımda bulunan avukat, yararı çatışan öbür tarafın vekaletini alamaz, hiçbir hukuki yardımda bulunamaz*" hükmü bulunmaktadır. Bu yükümlülüğe aykırı davranarak menfaat çatışması içinde olunan kişinin vekilliğinin üstlenilmesini Yargıtay azil için haklı sebep olarak nitelemiştir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2014/16879, K. 2015/15258 sayılı, 13.5.2015 tarihli ilamında "*Dava, vekalet ücreti alacağı için yapılan icra takibine vaki itirazın iptali istemine dair olup, davacı avukat ile davalı arasında yazılı ücret sözleşmesi ile avukat olan davacının davalıya hukuki yardımlarda bulunduğu, vekalet ilişkisinin 10.05.2011 tarihli azille sona erdiği anlaşılmaktadır. Davacı avukat, azlin haksız olduğunu ileri sürerken davalı ise, davacının vekalet görevi devam ederken başka kat malikleri adına aleyhlerine ihtarnameler göndererek görevini sadakat ve özenle yerine getirmediğini, azlin haklı olduğunu savunmuştur. O halde taraflar arasındaki öncelikli uyumsuzluk, azlin haklı olup olmadığı ile ilgili olup, ancak bunun sonucuna göre davalının vekalet ücreti ödemekle yükümlü olup olmadığına karar verilebilecektir. Davacı avukatın davalı Apartman Yönetiminin vekilliğini yaptığı sırada dava dışı bir kısım kat malikleri adına Noterden 11 Nisan ve 28 Nisan 2011 tarihlerinde davalı Apartman yönetimi aleyhine ihtarnameler keşide ettiği; buna göre davacı avukatın üzerine aldığı vekalet görevinin gereklerini tam ve sağlıklı olarak yerine getirmediği, davalının vekil olan davacıyı 10.05.2011 tarihinde yaptığı azilde haklı olduğu dosya kapsamından anlaşılmaktadır.*" diyerek bu yönde içtihat etmiştir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2015/3470, K. 2016/12260 sayılı, 4.5.2016 tarihli ilamında "*Somut olayda; davalı tarafından kendisini temsil üzere davacıya 7.11.2012 tarihli vekaletname verildiği, davacı avukatın bu vekaletle dayalı olarak dava dışı ... aleyhine 15.11.2012 tarihinde takip başlattığı, 4.12.2012 tarihinde de azledildiği anlaşılmaktadır. Diğer*

yandan davacı avukatın; yetki belgesine istinaden 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2008/64 E. sayılı dosyasında 16.11.2012 tarihli duruşmaya davacı ... vekili olarak, Anadolu 11. Asliye Ticaret Mahkemesi' nin 2013/3 E. sayılı dosyasında 13.11.2012 tarihli duruşmaya davacı ... vekili olarak duruşmaya katıldığı, Anadolu 13. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 2012/1265 D.İş sayılı dosyada da ...'yi temsilen idari para cezasına itiraz ettiği dosya kapsamı ile sabit olup esasında bu husus mahkemenin de kabulündedir. Davacı avukat 7.11.2012 tarihli vekaletle davalının vekili sıfatıyla 15.11.2012 tarihinde borçlu ... Şti. aleyhine takip başlatmış, diğer taraftan da aynı tarih aralığında borçlu anılan şirket ya da bağlı kuruluşunun vekili olarak duruşmalara katılmış, böylelikle Avukatlık Kanunu'nun 38. maddesindeki " Aynı işte menfaati zıt bir tarafa avukatlık etmiş ve mütalaa vermiş olursa, " düzenlemesine aykırı davranarak davalı müvekkilin güvenini sarmış, özen yükümlülüğüne aykırı davranmıştır. Hal böyle olunca azil haklı nedene dayanmakta olup, davanın reddine karar verilmesi gerekirken, aksine düşüncelerle yazılı şekilde karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir." aynı husus vurgulanmıştır.

Bu menfaat çatışması Yargıtay'ca dar olarak değerlendirilmemekte tarafla husumeti bilinen başkaca bir kişinin vekillik görevinin üstlenilmesi de bu kapsamda ele alınabilmektedir. Bu husumet açısından objektif ve sübjektif kriterler nazara alınarak azil sebebinin haklılığı değerlendirilecektir. Bu doğrultuda Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2014/8587, K. 2015/153 sayılı, 13.1.2015 tarihli ilamında "Davalının ileri sürdüğü azil nedenlerinden biri de, davacı avukatların, arasında husumet ve çıkar çatışması olan kardeşi ...'in de vekilliğini üstlenmiş olmaları, bu durumu kabul etmediğini bildirmesine rağmen, kardeşi ...'in vekilliğinden vazgeçmemeleridir. Tüm dosya kapsamından, davalı ile kardeşi olan dava dışı arasında husumet olup, dava dışı ...'in davalı hakkında "özel belgede sahtecilik" ve hakaret suçlarından şikayetçi olduğu, davacı avukatların da bu husumete vakıf oldukları, davalı tarafından davacılardan ...'a "ya Secaattin'i bırak ya beni" şeklinde e-mail gönderildiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar mahkemece, "davalı tarafından ileri sürülen azil gerekçelerinin kanunda sayılan hallerden olmadığı, müvekkilin, avukatın diğer müvekkilleri ile olan ilişkilerine müdahale edemeyeceği" belirtilerek, azlin haksız olduğu kabul edilmişse de, avukat ve müvekkil arasındaki ilişkinin temeli "güven" unsuruna dayalı olup, davacı avukatların, davalı müvekkilleri ile arasında husumet bulunan dava dışı kardeşinin de vekilliğini üstlenmiş olmaları ve davalının bu durumu kabul etmediğini bildirmiş olmasına rağmen, davalının hasmı durumunda olan kardeşi ile vekalet ilişkisini sona erdirmemiş olmaları, davalı müvekkilin avukatına olan güvenini sarsan, vekilin sadakat borcuna aykırı davrandığını gösteren bir husustur. O halde davalının, 25.7.2012 tarihli azilname ile davacı avukatları haklı olarak azlettiği kabul edilerek, sonucuna göre bir hüküm kurulması gerekirken, azlin haksız olduğundan bahisle yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir." içtihat ederek husumete rağmen hasmın vekillik görevinin üstlenilmesinin taraflar arasındaki güven ilişkine zarar getirdiğinden bahisle azil için haklı sebep teşkil edebileceğini vurgulamıştır.

b. İşin Takipsiz Bırakılması

Borçlar Kanunu'nun vekalet ilişkisini düzenleyen hükümlerine göre, vekalet sözleşmesi büyük ölçüde tarafların karşılıklı güvenine dayanır. Vekilin borçlarının çoğu bu güven unsurundan, onun vekil edenin yararına ve iradesine uygun davranış yükümlülüğünden doğar. Borçlar

Kanunu'nda sadakat ve özen borcu, vekilin vekil edene karşı en önde gelen borcu kabul edilmiştir. Bu itibarla vekil, vekil edenin yararına ve iradesine uygun hareket etme, onu zararlandırıcı davranışlardan kaçınma yükümlülüğü altındadır.⁶ Vekil bu yükümlülüğü yerine getirirken azami özeni göstermeli ve “*basiretli bir vekil*” gibi hareket etmelidir.

Özen borcun Avukatlık Kanunu'nun 34. maddesinde, “*Avukatlar, yüklendikleri görevleri, bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık ünvanının gerektirdiği saygı ve güvene yakışır bir şekilde hareket etmekle yükümlüdürler.*” şeklinde hüküm altına alınmıştır.

Yargıtay'ın çok çeşitli yönlerden özen borcuna aykırı biçimde işin takipsiz bırakıldığını ve bu nedenle azlin haklı sebebe dayandığını içtihat ettiği kararları vardır bunlardan örnekler vermek gerekirse Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2008/3367, K. 2008/5412 sayılı, 15.4.2008 tarihli ilamında “*Davacı, davalıya ait icra dosyalarının takibini yaptığını, davalı tarafından haksız azil edilip vekalet ücretinin ödenmediğini, başlattığı icra takibine haksız olarak itiraz edildiğini belirterek vaki itirazın iptali istemi ile eldeki davayı açmış, davalı ise azlin haklı olduğunu savunarak davanın reddini dilemiştir. Dosya içerisinde bulunan Gaziantep 1.icra Müdürlüğü'nün 2004/2 Esas ve Gaziantep 2.İcra Müdürlüğü'nün 2004/423 Esas sayılı dosyaların incelenmesinde, her iki dosyanın da alacaklısı Şükran L. vekili Av.Mehmet S. tarafından borçlular Ahmet İ., Ramazan Ç. ve Halit K. Hakkında kambiyo senetlerine mahsus takip ile icra takibine girildiği, alacaklı tarafından her iki icra dosyasındaki alacağın 1/2 sinin Gaziantep 4.noterliğince 7.1.2005 tarih, 662 yevmiye numarasıyla tanzim ve tasdikli temlikname ile davalı Kemal Süzere temlik edildiği, davalının bu haliyle takibe konu alacağın 1/2 sinin takip alacaklısı olduğu,davalının Beyoğlu 2. Noterliğinin 30.12.2004 tarihli genel vekaletnamesi ile davacıyı vekil olarak tayin ettiği, davacının 10.01.2005 tarihinde davalıya ait vekaleti ve temlik belgesini icra dosyalarına sunarak temliknamenin borçlu Ramazan Ç.'a tebliğe çıkartılmasını talep ettiği, dosyada başka işlem yapmadığı, davalı tarafından 26 Ekim 2005 tarihinde azledildiği anlaşılmaktadır. Davacı tarafından 10.01.2005 tarihinden azledildiği tarihe kadar her iki dosyada herhangi bir işlem yapmamış olması, müvekkili davalıya karşı özen borcunun ihlali mahiyetinde olup, davalının davacıyı azletmesi haklıdır. Azlin haklı olması halinde Avukatlık Kanununun 174/2. maddesi hükmü gereğince davacı avukat davalı iş sahibinden hiçbir ücret isteyemez. Takip dosyaları derdest olup azil tarihine kadar herhangi bir tahsilatta yapılmadığı anlaşıldığına göre mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekirken, aksi düşüncelerle yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.*” şeklinde içtihat ederek 10 ay boyunca takip dosyasında işlem yapılmamasını azil için haklı neden saymıştır.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2013/8337, K. 2013/16906 sayılı, 20.6.2013 tarihli ilamında “*Davacı avukatların anılan dosyada azil tarihine kadar toplam 8 kez mazeret verdikleri, keşif yapıp davacıların hisselerinin 89.943,80 TL. olarak belirlendiği ve bu tarihten sonra 30.3.2006 tarihli duruşmaya katılmayarak verdikleri mazeret dilekçesiyle ıslah harcını yatıramadıklarından mevcut talep itibariyle karar verilmesini talep ettikleri, 28.9.2006 tarihli duruşmaya da mazeretsiz olarak katılmadıklarından dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verildiği, azilden sonraki yeni avukat tarafından yeniden aldırılan bilirkişi raporu ile,*

⁶ Bkz. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi E. 2003/1082, K. 2003/2988 sayılı, 18.3.2003 tarihli ilamı

davalıların paylarının toplamının 278.113 TL. olarak belirlendiği ve mahkemece 19.3.2009 tarihli karar ile bu bedel üzerinden davanın kabulüne karar verilip kesinleştiği, tüm dosya kapsamıyla anlaşılmaktadır.

O halde davacı avukatların iki kişi olmalarına rağmen bir çok duruşmaya mazeret bildirerek katılmadıkları, 28.9.2006 tarihinde mazeretsiz olarak takip edilmediğinden dosyanın işlem den kaldırılmasına neden oldukları dosyanın bu sebeple uzamasına sebep oldukları ayrıca ilk bilirkişi raporuna itiraz etmeyerek ilk belirlenen daha az değer üzerinden davanın kabulüne karar verilmesini talep ettikleri gözetildiğinde, davacıların bu eylemlerinin almış oldukları işte, B.K.nun 390 maddesi gereği gerekli özeni göstermedikleri ve kusurlu olduklarını göstermektedir. Bu durumda davalılar, davacı avukatları haklı olarak azlettiklerinin kabulü gerekir. Haklı azil sebebiyle davacı avukatlar Avukatlık Kanununun 174/2 maddesi gereği vekalet ücreti isteyemez. Öyle olunca davanın reddi gerekir. Mahkemece yanlış değerlendirmeye yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.” şeklinde içtihat ederek dosyanın mazeretsiz olarak takip edilmemesi ile işlem den kaldırılmasına sebebiyet vermelerini ve bilirkişi raporuna itiraz edilmemesini haklı azil sebebi saymıştır.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2013/31516, K. 2014/12805 sayılı, 22.4.2014 tarihli ilamında; *“Davalı avukatın takip etmiş olduğu davada, duruşmalara mazeretsiz olarak katılmayarak dosyanın iki kez işlem den kaldırılmasına neden olduğu anlaşılmaktadır. Avukatlık Kanununun 34. maddesinde düzenlenmiş olan “avukatın özen borcu” nun, objektif sorumluluk olduğu göz önüne alındığında, basiretli bir avukatın mazeretsiz olarak duruşmaya katılmaması, bunun sonucunda da dosyanın müracaata bırakılması, üstelik bir süre sonra aynı olayın tekrar etmesi, “özen borcu” konusundaki yükümlülüğün yerine getirilmediğinin açık bir göstergesidir. Az yukarda da açıklandığı üzere taraflar arasındaki “güven ilişkisi” vekalet akdinin en önemli unsurlarından olup, somut olayda davacı müvekkilin, davalı avukatına olan güveninin sarsıldığı, dolayısıyla azlin haklı olduğunun kabulü gerekir. Mahkemece açıklanan hususlar göz ardı edilerek, aksine düşüncelerle azlin haksız olduğu kabul edilmek suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması, usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.”* içtihadıyla dosyanın işlem den kaldırılmasına sebebiyet vermeyi haklı azil sebebi kabul etmiştir.

c. Müvekkilin Bilgilendirilmemesi

Türk Borçlar Kanunu'nun 508. maddesinde; vekilin vekâlet verenin istemi üzerine yürüttüğü işin hesabını vermek ve vekâletle ilişkili olarak aldıklarını vekâlet verene verme borcu ile vekâlet verene tesliminde geciktiği paranın faizini de ödemekle yükümlü olduğu hususu düzenlemiştir. Madde uyarınca vekil, vekil edene karşı vekaleten yürüttüğü iş ile alakalı bilgi vermekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün kapsamı değerlendirilirken taraflar arasındaki güven ilişkisi de nazara alınmalı ve vekile duyulan güvenin sarsıldığını gösterir sıklıkta ve bu yönde ifadelerle bilgi istemekten kaçınılmalıdır. Bu hususta yürütülen işle alakalı müvekkilin bilgilendirilmemesi Yargıtay'ın bazı kararlarında azil için haklı sebep kabul edilmiştir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2007/11708, K. 2008/1869 sayılı, 12.2.2008 tarihli ilamında *“Davacı, davalının vekili olarak K ... Belediyesi aleyhine 20.09.2002 tarihinde dava açmış ve mahkemece 14.11.2003 tarihinde davanın kabulüne karar verilmiştir. Davalı icra takibine itiraz dilekçesinde, davacının davasını vekil olarak açtığını, ancak dava hakkında bilgi vermediğini, bu nedenle haklı olarak azlettiğini savunmuştur. Aşkale Asliye Hukuk*

Mahkemesi'nce 14.11.2003 tarihinde verilen karar, davacının azledildiği 18.02.2005 tarihinden sonra 17.06.2005 tarihinde davalı tarafından harç yatırılarak tebliğe çıkarılmıştır. Bu tarihlere göre kararın tebliğe çıkarılmasında bir gecikme olduğu anlaşılmaktadır. Müvekkili lehine verilen kararı en kısa sürede müvekkiline bildirip, yatırılması gereken masraflar konusunda bilgilendirmek vekilin görevidir. Bu yükümlülükleri yerine getirmemesi halinde azil haklı olur ve vekil ücrete hak kazanamaz. Davalı, kendisine bilgi verilmediğini iddia ettiğine göre, bu durumda davacı avukat müvekkili olan davalıya mahkeme kararını tebliğe çıkarabilmek için harç yatırması gerektiğini bildirdiğini yasal delillerle ispat etmelidir. Davacı bu konuda yazılı belge ibraz edemediği ne göre, dava dilekçesinde yemin demek suretiyle yemin deliline dayandığından, davacıya; davanın karara bağlanıp harç yatırması gerektiğini bildirdiği iddiası hakkında yemin teklif etme hakkı olduğu hatırlatılmalı, hasil olacak sonuca göre feshin haklı ya da haksız olduğu belirlenerek hüküm kurulmalıdır. Mahkemece bu yön gözardı edilerek ve de kabul şekli itibarıyla icra takibinden önce davalı temerrüde düşürülmediği halde dava tarihinden önceki, davacının vekil olarak takip ettiği davanın karar tarihinden faize hükmedilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” bu hususu işaret etmiş ve müvekkilin bilgilendirilmemesi azil için haklı sebep kabul etmiştir.

d. Tahsil Olunan Paranın Haklı Sebep Olmaksızın Ödenmemesi

Avukatlık Kanunu'nun 166. maddesinde hapis hakkı tanımlanmakta olup vekalet ücreti ve yapılan giderler oranında müvekkil nam ve hesabına tahsil edilen para üzerinde avukatın hapis hakkı olduğu hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte Avukatlık Kanunu'nun 34. maddesinde, "Avukatlar, yüklendikleri görevleri, bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık ünvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdürler." hükmü, Türkiye Barolar Birliği Meslek Kurallarınının 43. maddesinde, "Müvekkil adına alınan paralar ve başkaca değerler geciktirilmeksizin müvekkile duyurulur ve verilir." hükmü bulunmaktadır.

Avukatın, müvekkili nam ve hesabına tahsil etmiş olduğu alacak ve değerlerden, ücret ve masraf alacağından fazla bir miktarını "hapis hakkı" adı altında elinde tutması, bu hakkın yasaya konuluş amacına aykırı olduğu gibi, avukatlık meslek kurallarına da aykırıdır. Aynı şekilde hapis hakkını kullanan avukatın, müvekkilin nam ve hesabına tahsil ettiği alacakları geciktirmeksizin iş sahibine bildirmesi, hangi işten dolayı ve ne miktarda ücret ve masraf alacağı olduğunu açıklaması ve konuyla ilgili karşı tarafı bilgilendirdikten sonra, alacağı oranında hapis hakkını kullanması gereklidir.⁷

Hapis hakkının yukarıdaki esasları aşar tutarda kullanılması ya da hapis hakkı kullanılmaksızın ahzu kabz yetkisine dayanarak karşı yandan tahsil edilen meblağın müvekkile haklı bir sebep olmaksızın ödenmemesini Yargıtay azil için haklı sebep olarak görmektedir. Nitekim Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2012/12876, K. 2013/5157 sayılı, 5.3.2013 tarihli ilamında; "Müvekkili davacı-karşı davalı şirket adına yapmış olduğu bir kısım tahsilatları haksız olarak yedinde tuttuğu, bu husustan müvekkilini haberdar etmediği, olayın tespit edilmesi üzerine de, kendi el yazısı ve imzası ile "tahsilatları haksız olarak yedinde alıkoyma" şeklindeki özen ve sadakat borcuna aykırı eylemini açıkça ikrar ettiği anlaşıldığından, davacı-karşı davalı tarafından

⁷ Bkz. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2013/17025, K. 2014/18794 sayılı, 12.6.2014 tarihli ilamı

haklı olarak azledildiğinin kabulü gerekir. Bu itibarla mahkemece taraflar arasındaki asıl, birleşen ve karşı davalarda, az yukarda açıklanan haklı azlin gerektirdiği sonuçlara göre bir inceleme ve değerlendirme yapılarak, hasıl olacak sonuca uygun bir karar verilmesi gerekirken, aksine düşüncelerle “azlin haksız olduğunun” kabulü ile yazılı şekilde karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” şeklinde tahsil olunan bedelin müvekkile ödenmemesinin azil için haklı sebebe dayanak teşkil ettiği doğrultusunda karar vermiştir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2016/16737, K. 2019/12842 sayılı, 19.12.2019 tarihli ilamında “Somut olayda davalının davacıyı azil sebebi olarak bildirdiği hususlar içinde vekil olarak tahsil ettiği bedelleri tarafına ödememesi ve bu konuda kendisine bilgi verilmemesi yer almakta ve davacı ise, ücret alacağına mahsuben yedinde tuttuğunu, hukuki tanımıyla Avukatlık Kanununun 166. maddesi gereğince “hapis hakkı”nı kullandığını savunduğuna göre, davada öncelikle hapis hakkının, nasıl ve hangi şartlarda kullanılması gerektiği üzerinde durularak, daha sonra ise somut olay itibarıyla bu hakkın, kanunun öngördüğü amaca uygun şekilde ve gereği gibi kullanılıp kullanılmadığı incelenmelidir. Hemen belirtmek gerekir ki, Avukatlık Kanununun 166. maddesinde tanımlanan hapis hakkı, sadece vekalet ücreti alacakları ve yapılan giderler oranında kullanılabilir. Avukatın, müvekkili nam ve hesabına tahsil etmiş olduğu alacak ve değerlerden, ücret ve masraf alacağından fazla bir miktarını “hapis hakkı” adı altında elinde tutması, bu hakkın yasaya konuluş amacına aykırı olduğu gibi, avukatlık meslek kurallarına da aykırıdır. Aynı şekilde hapis hakkını kullanan avukatın, müvekkilin nam ve hesabına tahsil ettiği alacakları geciktirmeksizin iş sahibine bildirmesi, hangi işten dolayı ve ne miktarda ücret ve masraf alacağı olduğunu açıklamaması ve konu ile ilgili karşı tarafı bilgilendirdikten ve gerektiği durumlarda yapılacak hesaplaşmadan sonra, alacağı oranında hapis hakkını kullanması gereklidir. Esasen bu durum, avukatın müvekkiline hesap verme yükümlülüğünün de tabii bir sonucudur. Nitekim, Avukatlık Kanununun 34. maddesinde, “Avukatlar, yüklendikleri görevleri, bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık ünvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdürler.” hükmü, Türkiye Barolar Birliği Meslek Kurallarınının 43. maddesinde de, “Müvekkil adına alınan paralar ve başkaca değerler geciktirilmeksizin müvekkile duyurulur ve verilir.” hükmü bulunmaktadır.

Hapis hakkı ile ilgili bu açıklamalardan sonra davacının; masraf ve ücret ödemesi için 19.09.2012 tarihli ihtarnameyi davalıya gönderdiği, icra dosyalarında ise 04/05/2010 tarihinde 1.000,00-TL, 25/06/2010 tarihinde 2.702,40-TL, 05/09/2012 tarihinde 2.220,20-TL, 27/01/2012 tarihinde 162,20-TL ve yine aynı gün 176,40-TL tahsilat yaptığı nazara alınarak davacının azlinin haklı olup olmadığı değerlendirilip sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” şeklinde içtihat ederek hapis hakkının üzerinde doğduğu bedele uygulanmasının azil için haklı sebep doğuracağını ifade etmiştir.

e. Müvekkile Hakaret Edilmesi

Yukarıda ayrıntılı olarak izah ettiğimiz vekalet ilişkisi kapsamında avukatın hak ve görevleri Avukatlık Kanunu'nun 34. maddesinde gösterilmiştir. Buna göre avukatlar yüklendikleri

görevleri, bu görevlerin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun bir biçimde davranmak ve meslek kurallarına uymak zorundadırlar. Bu yasal düzenlemelerden, yerleşik Yargıtay uygulamasından ve işin gereğinden takdir edileceği gibi avukat müvekkil ilişkisi temelde güven esasına dayanan bir ilişki olup tarafların karşılıklı saygı çerçevesinde bu güveni koruması beklenir. Bu ilişkiyi taraflardan birisi ihlal ederse, karşı taraf vekil-avukat ise iş bırakma, vekil eden ise vekilini azletme hakkına sahiptir.⁸

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2014/10726, K. 2014/33950 sayılı, 3.11.2014 tarihli ilamında; *“Bu açıklamalardan sonra dava konusu olaya bakılacak olursa; Dava, vekalet ücreti alacağının tahsili istemine ilişkin olup, davacı ile davalı arasındaki vekalet ilişkisinin 29.08.2007 tarihli azille sona erdiği anlaşılmaktadır. Davacı avukat, azlin haksız olduğunu ileri sürerken davalı ise, davacının kendisine hakaret ederek bürosundan kovduğunu, azlin haklı olduğunu savunmuştur. O halde taraflar arasındaki öncelikli uyuşmazlık, azlin haklı olup olmadığı ile ilgili olup, bunun sonucuna göre davalının vekalet ücreti ödemekle yükümlü olup olmadığına karar verilebilecektir. Mahkemece davanın kabulüne ilişkin verilen 12.3.2012 tarihli 2011/184 esas sayılı karar dairemizin 2.7.2012 tarihli 2012/13532 esas sayılı ilamı ile davalının tanıkları dinlenerek davalı savunmaları konusunda oluşan sonuca göre bir karar verilmesi yönünden bozulmuştur. Mahkemece dinlenen davalı tanıklarından T. olay günü davalıyı davacının bürosuna aracı ile bıraktığını, sonra arabada beklemeye başladığını, davalının davacının ofisinden çıktığında ağladığını, ofisin kapısından girdiğini bağırs çağrışları duyduğunda geri çıktığını ve davacının davalıyı kovduğunu öğrendiğini, diğer davalı K. ise olay günü taraflar arasında masraf ödemesi konusunda uyuşmazlık çıktığını, davacının sinirlenerek "siz avukatlığı benden iyi biliyorsanız kendi işinizi kendiniz takip edin", "defolun gidin, sizinle yeterince uğraştım" şeklinde davalıya yönelik sözler sarfettiğini duyduğunu açık ve net şekilde ifade etmiştir. Tanık ifadeleri birbirini doğrulamaktadır. Hal böyle olunca davacı avukatın üzerine aldıkları vekalet görevinin gereklerini tam ve sağlıklı olarak yerine getirmediği, davalıyı bürosundan kovduğu ve yukarıda anlatılan tanık ifadelerine göre davalının azilde haklı olduğunun kabulü gerekir.”* şeklinde içtihat ederek taraflar arasındaki vekalet ilişkisinin sağlıklı yürütülemeyeceğinden bahisle azil için haklı sebep oluştuğuna içtihat etmiştir.

“Genel Hatlarıyla Azil” başlığında üzerinde durduğumuz üzere azile dayanak teşkil eden vakianın sübjektif esaslar çerçevesinde değerlendirilmesi yani söylenen sözlerin taraflar arasındaki ilişki nazara alınarak ağırlığının tayin edilmesi büyük önem taşımaktadır. Uzun süren bir vekalet ilişkisi arkadaşlık ilişkisiyle iç içe geçmiş ise sair samimi ifadeler azil için haklı sebep teşkil etmeyecek olup mesafeli bir iş ilişkisinde bu tarz ifadeler taraflar arasındaki saygı mefhumuna zarar vereceğinden azil için haklı sebep kabul edilebilecektir.

f. Alacağın Tahsilinin Geciktirilip Zorlaştırılması

Avukatlık Kanunu'nun 34. maddesinde düzenlenmiş olan avukatın özen borcunun, objektif sorumluluk olduğu göz önüne alındığında, basiretli bir avukatın alacağın tahsilini geciktirmesi ya da zorlaştırması, “özen borcu” konusundaki yükümlülüğün yerine getirilmediğinin açık bir göstergesidir. Bu noktada Yargıtay vekil edenin talimatı olmaksızın icra dosyasındaki

⁸ Bkz. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2012/13532, K. 2012/17089 sayılı, 2.7.2012 tarihli ilamı

hacizlerin fek edilmesi gibi halleri vekilin tazminat sorumluluğundan bağımsız olarak haklı azil sebebi saymaktadır.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin E. 2005/16998, K. 2006/6398 sayılı, 24.4.2006 tarihli ilamında *“Zira kararda dosyalara göre değerlendirme ve belirleme olmadığından, davacının bir dosya ile ilgili müessir file maruz kaldığına dair ceza mahkemesi kararı da diğer dosyalarla ilgili olmadığından, davalının bildirdiği dosyalarda görevini layıkı ile yerine getirdiğini göstermez. Mahkemece davacının bildirdiği dosyalarda, davacının bir ihmal ve kusurunun bulunup bulunmadığı, alacağın tahsilini geciktirip geciktirmediği, gerektiğinde bilirkişi aracılığı ile araştırılarak, azilin haksız olup olmadığı belirlenmeli, şayet azil haksız ise taraflar arasında geçerli olan sözleşme hükümlerine göre davacının hak ettiği ve talep edebileceği ücret belirlenmeli, davacının talebi ile kararı temyiz etmemekle davalı yararına oluşan kazanılmış hakta nazara alınarak karar verilmeli, azil haklı ise davacı ücrete hak kazanmayacağından dava red edilmelidir.”* şeklinde içtihat edilerek yukarıda değindiğimiz husus doğrultusunda karar verilmiştir.

g. Muaccel Olmayan Vekalet Ücretinin Talep Edilmesi

Mevzuatta avukatlık ücretinin ne zaman muacceliyet açık bir hüküm bulunmamaktır. Avukatlık Kanunu'nun 171. maddesi *“Avukat üzerine aldığı işi kanun hükümlerine göre ve yazılı sözleşme olmasa bile sonuna kadar takip eder.”* ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 2. maddesi *“avukatlık ücreti, kesin hüküm elde edilinceye kadar olan dava, iş ve işlemler ücreti karşılığıdır.”* hükümleri birlikte okunduğunda avukatlık ücretinin, üstlenilen işin bitmesi ile muaccel hale geldiğinin kabulü gerekir. Nitekim Yargıtay uygulaması da bu doğrultudadır.⁹

Yargıtay uygulamasına göre avukat, aksine sözleşme yoksa, işi sonuna kadar takip edip sonuçlandırmadan ücretini isteyemez. Henüz muaccel olmayan bir alacağın talep edilmesi nedeniyle taraflar arasındaki güven ilişkisinin zedeleneceği ve bu nedenle yapılan bu talebin azle dayanak haklı sebep teşkil edeceği yönünde Yargıtay içtihatlarına rastlanmaktadır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun E. 2017/13-568, K. 2018/1811 sayılı, 29.11.2018 tarihli ilamında *“Özel Daire bozma kararında avukatın dava devam ederken henüz muaccel olmayan vekâlet ücreti alacağını istemesi nedeniyle taraflar arasındaki güven ilişkisinin zedelendiği ve davalının davacıyı haklı olarak azlettiği, bu durumda davacının vekâlet ücreti alacağının bulunmadığı belirtilmiş ise de yukarıda sözü edildiği üzere, davacı 16.12.2009 tarihli elektronik posta ile vekâlet ücretinin yarısını istemiş, davalı ise kendisinden ücret istenmesinin üzerinden üç aydan fazla süre geçtikten sonra 24.03.2010 tarihli ihtarname ile davacı avukatı azletmiştir. Davacının vekâlet ücreti talep ettiği tarih ile azil tarihi arasında geçen süre dikkate alındığında, davacının davalıdan ücret talep etmesi nedeniyle yanlar arasındaki güven ilişkisinin zedelendiğinin kabulü yerinde değildir.*

O hâlde davalının azil işlemi haksız olup davacının vekâlet ücreti isteyebileceği kurul çoğunluğu tarafından kabul edilmiştir.

Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında, davacının davalıdan vekâlet ücreti talep etmesi nedeniyle yanlar arasında güven kaybının oluştuğu ancak davacının azil tarihine kadar

⁹ Bkz. Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 2012/2209 E., 2012/9590 K. sayılı, 09.04.2012 tarihli kararı

vekâlet görevini yerine getirdiği, yanlar arasında oluşan güven kaybının davacı yanca takip edilen dava dosyasında davalının zararına neden olmadığı, takip edilen davanın uzamasına sebebiyet vermediği, bu nedenle davacının azil tarihine kadar yaptığı işe karşılık hesaplanacak vekâlet ücreti belirlenerek bu miktar yönünden itirazın iptâline karar verilmesi yönünde direnme kararının bu değişik gerekçe ile bozulması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de, bu görüş Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davalı tarafından yapılan azil işleminin haksız olduğu ve davacının vekâlet ücreti talebinde bulunabileceğine dair mahkemece verilen direnme kararı yerindedir.” şeklinde içtihat edilerek muaccel olmayan vekalet ücretinin müvekkilden talep edilmesinin taraflar arasındaki güven ilişkisini zedelediğinden azlin haklı olduğu işaret edilmiştir.

h. Dosyanın Temyiz Edilmemesi

Yukarıda ayrıntılı olarak açıkladığımız esaslar doğrultusunda avukat işi sonuna kadar özenle takip etmek yükümlülüğündedir. Bu doğrultuda hak aram hürriyetinin bir uzantısı olan olağan kanun yollarının vekil eliyle kullanılmamasını Yargıtay haklı azle dayanak sebep olarak kabul etmiştir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2015/30429, K. 2019/12380 sayılı, 11.12.2019 tarihli ilamında “Bu açıklamalardan sonra dava konusu olaya bakılacak olursa; dava, vekalet ücreti alacağına tahsili istemine ilişkin olup, taraflar arasındaki vekalet ilişkisinin, 30.07.2001 tarihli azille sona erdiği anlaşılmaktadır. Davacı avukat, azlin haksız olduğunu ileri sürerken davalı ise, davacının görevini özenle yerine getirmediğini, takip ettiği davaların gereksiz uzamasına neden olduğunu ve kendisini zarara uğrattığını ileri sürerek azlin haklı olduğunu savunmuştur. Buna göre taraflar arasındaki öncelikli uyuşmazlık, azlin haklı olup olmadığı ile ilgili olup, ancak bunun sonucuna göre davalının vekalet ücreti ödemekle yükümlü olup olmadığına karar verilebilecektir. Mahkemece, azlin haksızlığına gerekçe olarak Dairemizce incelemesi yapılan ve karar düzeltme istemi red edilerek kesinleşen ... 10. Asiyeye Hukuk Mahkemesi'nin 2008/221 Esas ve 2011/436 Karar sayılı ilamı kabul edilmişse de, ilgili dosyada kesinleşme öncesinde yapılan Dairemiz'in 2007/11482 esas ve 2007/14572 karar sayılı bozmasında davacı avukatın, davalı yararına yürüttüğü İş Bankası B ve C hisse senetleri ile ilgili davada kararı temyiz etmeyerek özen görevini yerine getirmediği belirtilmiştir. Az yukarıda zikredilen ilkeler ışığında özen yükümlülüğünün ihlali halinde azlin haksız olduğundan söz edilemez ve azlin haklı olması durumu taraflar arasındaki tüm dosyalara sirayet eder. Bu durumda, ancak avukat kesinleşen işlerden ücrete hak kazanır. Somut olayda, vekalet ücretine konu ... 9. Asliye Ticaret 1995/894 esas sayılı (yeni esas 1999/644) dosyası azil tarihinde derdest olup, yargılaması azil tarihinde devam etmektedir. Bu husus mahkemenin ve tarafların da kabulünde olup ihtilafsızdır. Bu durumda mahkemece, azlin haklı olduğu ve bu haklılığın taraflar arasındaki tüm dava ve takiplere sirayet edeceği göz önüne alınıp, azil tarihi itibarıyla kesinleşen iş bulunmaması karşısında davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde ve yanlıgılı değerlendirme ile karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” şeklinde içtihat etmiştir.

IV. Sonuç

Sonuç olarak vekalet sözleşmesinin özel bir türü olan avukatlık sözleşmesi, avukata olağan bir vekilden daha fazla yükümlülük yüklemektedir. Kanunun vekile yüklediği özen yükümlülüğü nazara alındığında avukatın sorumluluğunun ağırlığı yürüttüğü mesleğin mahiyetini göstermektedir. Bu bağlamda haklı azle dayanak olan sebepler her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmeli ve vekilin bu yükümlülüğünü yerine getirip getirmediği tetkik edilmelidir. Bununla birlikte yüksek yargı sıklıkla menfaat çatışmasına dikkat edilmeksizin vekillik görevinin yürütülmesi, işin avukat tarafından vekil edenin herhangi bir talimatı olmaksızın takipsiz bırakılması, müvekkilin işe dair bilgilendirilmemesi, avukat tarafından tahsil olunan paranın haklı sebep olmaksızın müvekkile ödenmemesi, avukatın müvekkile hakaret etmesi, vekilin alacağı tahsilini geciktirilip zorlaştırılması, muaccel olmayan vekalet ücretinin vekil tarafından talep edilmesi, vekilin herhangi bir talimat olmaksızın olağan kanun yollarına başvurmamış olmasının haklı azle dayanak teşkil edeceği yönünde içtihatları bulunduğu, bu hususların avukat müvekkil ilişkisine yön vermesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.